

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 4, 2021 | 29.04.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.4.204](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.204)

УДК 330.341.

*О. В. Шедловський,
аспірант, Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0002-0613-2720*

ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

*O. Shedlovskiy
Postgraduate student, Vinnytsia National Agrarian University*

INNOVATIVE SUPPORT AS A COMPONENT OF EFFECTIVE FUNCTIONING OF THE GRAIN PRODUCT SUBCOMPLEX

Робота присвячена актуальним питанням впливу інноваційна ефективне функціонування зернопродуктовому підкомплексу. Метою статті є дослідження, систематизація та групування інновацій на основі поглядів вітчизняних, науковців. Відповідно до встановлених цілей наукового дослідження було проведено аналіз наявних сучасних інновацій як можуть впливати на зерно продуктової підкомплекс. В рамках даного дослідження, було узагальнено класифікацію інновацій за різними ознаками.

Процес варіаційного забезпечення, розвитку регулювання, організаційні та економічні особливості формування й ефективного функціонування зерно продуктового підкомплексу України.

Зерновиробники на шляху сучасного прогресивного розвитку потребують фінансової, економічної і технологічної збалансованості з переробними підприємствами й обслуговуючими організаціями, що здійснюють матеріально-технічне забезпечення. Тому, для дієвого функціонування зерно продуктового підкомплексу важливе значення має інноваційний потенціал, яким володіють суб'єкти господарювання.

Поряд з цим визначну роль відіграє й система управління, яка дає змогу визначити варіанти та приймати оптимальні рішення щодо можливостей та застосування інновацій. В умовах прискорення процесів світової інтелектуалізації саме новітні технології стають тією основою, яка визначає сучасне виробництво, форми його організації та управління, та надає можливості для досягнення конкурентних переваг більш успішної діяльності того чи іншого суб'єкта господарювання, визначає етапи якісного й ефективного його розвитку. Розвиток підприємств зерно продуктового підкомплексу на основі інноваційній є передумовою підвищення конкурентоспроможності продукції, що виробляється, сприяє підвищенню інвестиційних надходжень, і формуванню виробничої, ринкової та інвестиційної інфраструктури підприємства.

В основі результативного розвитку зернопродуктового підкомплексу лежить система взаємовідносин між сільськогосподарськими та переробними підприємствами й організаціями, що займаються реалізацією зерна і продуктів його переробки. Механізм функціонування економічних взаємовідносин, як сукупність форм та методів

регулювання, спрямований на раціоналізацію виробничої системи, досягнення стабільних показників ефективності функціонування, що надає можливість залучення нових досягнень та винаходів в діяльність виробників та переробників зернопродукції.

The work is devoted to topical issues of the impact of innovative and efficient functioning of the grain subcomplex. The purpose of the article is to study, systematize and group innovations based on the views of domestic scientists. In accordance with the objectives of the study was an analysis of existing modern innovations as may affect the grain food subcomplex. Within the framework of this study, the classification of innovations by generalized features was generalized.

The process of innovative support, development, regulation and organizational and economic features of the formation and effective functioning of the grain product subcomplex of Ukraine Modern grain producers on the path of innovative development need financial, economic and technological balance with processing enterprises and service organizations that provide logistics. Therefore, for the efficient functioning of the grain of the food subcomplex, the innovative potential of business entities is important.

Along with this, the system of its management plays a significant role, which allows to identify alternatives and make the best decision on the possibilities of innovation. the ability to achieve competitive advantages for the successful operation of a business entity, determines the issues of quality and effective development. The development of grain products of the food subcomplex on an innovative basis is a prerequisite for increasing the competitiveness of manufactured products, increases investment income, solving the problem of employment, the formation of production, market and investment infrastructure.

The basis of effective development of grain product subcomplex is a system of relationships between agricultural producers, processing enterprises and organizations engaged in the sale of grain and products of its processing. The mechanism of economic relations, as a set of forms and methods of functioning and regulation is aimed at streamlining the production system, achieving stable performance indicators, which would allow to attract new achievements and developments in the activities of producers and processors of grain products.

Ключові слова: інновація; інноваційне забезпечення; економічна категорія; класифікація інновацій; нововведення.

Keywords: innovation; innovative provision; economic category; classification of innovations; innovation.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Проблеми розвитку зерно продуктового підкомплексу знайшли відображення в працях таких вчених : Грідін О.В., Дем'яненко С.І.,Кваша С.М., Кириченко В.В., Тимчук В.М.,

Кот О.В.,Колодійчук В.А. ,Мельник Л.Л.,Погріщук Б.В.та ін.

Виклад основного матеріалу. Серед основних заходів ефективного розвитку зернопродуктового комплексу на основі інноваційній слід виокремити: запровадження сучасних інноваційних проектів у виробничу, так і переробну сферу; розробку нових інноваційних підходів, які забезпечили б ефективне освоєння перспективних інноваційних рішень; реорганізацію підприємств на основі застосування новітніх технологій конкурентоспроможної техніки та; активізації внутрішніх джерел зростання, розширення виробництва і продажів на внутрішньому ринку вітчизняної продукції.

Спираючись на показники дослідження, сучасний стан зернового господарства в США, і країнах ЄС є прямим результатом ефективного використання економічного механізму державної підтримки виробництва зерна і регулювання його ринку, що охоплює адміністративно-правових, економічних та організаційних комплексних заходів, визначальними в системі яких є саме економічні.

Організаційно-економічний механізм інвестиційної діяльності слід розглядати як систему господарських, управлінських і регулюючих дій, способів і процесів, котрі спроможні впливати на інвестиційні процеси та забезпечити досягнення поставлених цілей. Його рушійна сила формується в процесі взаємодії таких елементів, як: управління, планування, державне регулювання та юридичне забезпечення і правове регулювання, вплив яких визначає результати діяльності.

Відзеркалення результатів, впровадження інновацій в збільшенні обсягу продажу, зниженні собівартості продукції, фондоозброєності та продуктивності праці, підвищенні рентабельності робіт та інших показників діяльності аграрних підприємств, а також соціально-економічного розвитку територій.

Сутність розвитку інновацій у різних різних галузях національного господарства не містить розходжень. Проте в агропромисловому комплексі і особливо в сільському господарстві характер і основні напрями цього розвитку суттєво відрізняються.

До особливостей формування і розвитку інноваційного процесу у сільському господарстві відносяться наступні:

- 1) значні відмінності регіонів за природно-кліматичними умовами та спеціалізацією виробництва;
- 2) різноманіття видів виготовляємої сільськогосподарської продукції, продуктів та їх переробки, різниця в технології випуску продукції, утримування і годівлі сільськогосподарських тварин;
- 3) різниця в періодах виробництва своєрідних видів сільськогосподарської продукції і продуктів.
- 4) велика різноманітність видів виробництва за різними організаційно-правовими формами та формами власності, розмірами;
- 5) висока залежність від технологій виробництва в сільському господарстві та від природно-кліматичних умов, станів дорожно-транспортних мереж, віддаленості від постачальницьких центрів і ринків збуту продукції;
- 6) відокремленість сільсько-господарських виробників, недостатнє володіння інформацією інформаційно – консультативних служб і організацій, які випускають технічну та наукову продукцію;
- 7) Недостатній а іноді і низький соціально-освітній рівень робітників сільського господарства;
- 8) відсутність чіткого економічного механізму передачі досягнень науки сільськогосподарським та товаровиробникам і як наслідок, суттєве відставання галузі по освоєнню інновацій у виробництві [5].

Інновації мають за основну мету у аграрній сфері забезпечити екологічність сільськогосподарського виробництва.

З урахуванням вимог для науково-обумовленої класифікації, було розроблено набір ознак інновацій, що дозволяє, на погляд науковців, раціонально організувати інноваційну діяльність в сільськогосподарських підприємствах. класифікація інновацій представлена в табл. 1.

Таблиця 1.
Класифікація інновацій в сільськогосподарстві

Ознака класифікації	Вид інновацій
За сферою застосування інновацій	- технічні - технологічні - біологічні - хімічні - економічні - соціальні
Ступінь інноваційної новизни	- для країни - для регіону - для області - для галузі - для підприємства
Зміни, що вносяться	- поліпшуючі - модифікаційні
Реалізації за формою	- у формі продукту - у формі процесу
За спрямованістю використання	- прибуткові - неприбуткові - наступальні - захисні - руйнівні
За періодами реалізації	- довгострокові інновації - середньострокові інновації - короткострокові інновації
За походженнями	- внутрішні - зовнішні
За джерела фінансування	- власні кошти - бюджетні кошти - кредитні або позикові кошти

Джерело: розроблено з використанням [4]

За предметом і сферою застосування у сільському господарстві доцільно виділяти 8 типів інновацій (табл. 2).

Таблиця 2.

Класифікація інновацій за предметом та сферою застосування у сільському господарстві

Ознака класифікації	Вид інновацій
Біологічні	- нові сорти і гібридизація сільськогосподарських рослин; - нові породи тварин і птиці; - створення стійких до хвороб і шкідників, несприятливим факторам навколишнього середовища тварин і рослин
Технічні	- використання новітніх видів обладнання
Технологічні	- нові технологічні прийоми обробки сільськогосподарських культур; - нові технології в утриманні та догляді тваринництві; - обумовлені системи землеробства і тваринництва; - нові ресурсозберігаючі технології виробництва і зберігання продукції; - екологізація землеробства.
Хімічні	- нові добрива і їх системи внесення і використання; - нові засоби і способи захисту рослин;
Економічні	- новітні форми організації, управління та планування; - нові механізми інноваційного розвитку підприємства
Соціальні	- забезпечення сприятливих умов для життя, праці та відпочинку для населення на даній території
Інновації в менеджменті	- нові форми організації і мотивації праці; - нові методи і механізми управління персоналом;
Маркетингові	- вихід на нові незайняті сегменти ринку; - удосконалення якості продукції; - нові канали розподілу продукції;

Джерело: складено автором на основі опрацювання літературних джерел [2,5,6]

В основу дієвого механізму забезпечення інновацій зерновиробничого підприємства покладена система факторів, що характеризується:

1) зовнішнім оточенням – входом (ресурсів) і виходом системи (продукції), зв'язком із зовнішнім середовищем;

2) внутрішньою структурою – сукупністю взаємозалежних ресурсів, які забезпечуються за рахунок реалізації інвестиційних проектів та, прискоренням кругообігу в системі.

На рахунок економічного механізму управління та стимулювання розвитку інноваційних процесів, то він містить фінансову, кредитну, інвестиційну, цінову, страхову політику і стимулювання відтворення матеріально-технічної бази сфери інноваційної діяльності.

Структура системи інновацій складається з двох підсистем: державної інноваційної підсистеми АПК та інноваційної підсистеми недержавного сектора. Кожна з цих підсистем охоплює наукові та освітні організації, їх об'єднання, спілки та кластери, інфраструктуру фінансування, кредитування, та матеріально-технічного забезпечення, консультаційні центри та інформаційно-консультаційні служби, інфраструктуру обліку та управління інтелектуальною власністю.

Розвиток та формування інноваційної системи зернопродуктового підкомплексу можливі лише за умови визначення організаційно-правової форми її функціонування. Через те що, практично всі її структурні елементи є відокремленими суб'єктами інноваційної діяльності виникає потреба в налагодженні їх ефективної взаємодії [8].

Взаємодія досягається за умов об'єднання підприємств, наукових та освітніх установ, служб, які організують взаємодію науки і виробництва, консалтингових та брокерських організацій, а також економічно пов'язаних в єдину науково-виробничу систему кластерного типу споживачів, що забезпечує розширене відтворення продукції.

Аналіз показників економічного розвитку підприємств вказує на низький рівень інтенсивності інноваційних процесів та скорочення масштабів впровадження інновацій.

Дослідження вказують, що лише близько трьох відсотків аграрних підприємств застосовують сучасні прогресивні технології.

В умовах посилення конкурентної боротьби вітчизняні підприємства не в змозі ефективно працювати без розвинутої матеріально-технічної бази, а фактичні строки експлуатації основних фондів у 2-3 рази перевищують нормативні. Роблячи підсумки маємо зазначити, що зерновиробництво завжди було і ще буде тривалий час залишатиметься однією з основних галузей аграрного сектору економіки нашої країни, що забезпечує не тільки продовольчу безпеку держави, а й експорт продовольчої продукції, який є джерелом надходження валютних коштів у бюджет [4].

Від розвитку цієї галузі залежить не тільки забезпечення населення продуктами харчування рослинного походження, а й продукцією тваринництва. Для цього є всі необхідні умови, а саме: родючі ґрунти, сприятливі кліматичні умови, кліматично-географічне розташування внутрішній та зовнішній ринки, наявність морських портів тощо.

Разом з тим, ефективність виробництва зернових культур недостатня через ряд невирішених проблем, пов'язаних з: матеріально-технічним та технологічним забезпеченням галузі; розбалансованістю внутрішнього продовольчого ринку; недосконалим законодавством; відсутністю дієвої політики держави; непрозоре ціноутворення тощо[2].

Всі раніше зазначені проблеми є характерними не тільки для сільськогосподарської галузі але й для більшості галузей національної економіки про те значимість та важливість зерновиробництва для держави вимагає їх першочергового вирішення саме тут, оскільки подальше ігнорування цих проблем може спричинити посилення кризових явищ, що призведуть до руйнівних процесів, що неодмінно вплине і на інші пов'язані сфери і на економіку держави в цілому.

Висновки З вищесказаного можна зробити висновок, що у контексті існування підприємства необхідно нарощування обсягів виробництва та рівня конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва який є одним із перспективних напрямів розвитку аграрних підприємств нашої держави є, також використання інноваційних підходів до здійснення господарської діяльності в сільському господарстві. Основним напрямком даної стратегії є впровадження інновацій, спрямованих на раціональне використання ресурсів, скорочення витрат (конкуренція на основі лідерства у витратах є однією із найбільш оптимальних стратегій враховуючи нестійку політичну та економічну ситуацію в країні), та підвищення якості продукції на основі виробництва органічно чистої продукції. Вище перелічене, при ефективній інвестиційній політиці сьогодні, забезпечить аграріям довгостроковість конкурентних переваг та стабільність прибутків в майбутньому.

Література.

1. Грідін О.В. Значення зерно продуктового підкомплексу в дотриманні продовольчої безпеки України Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. – Харків: ХНТУСГ. 2015. Вип. 161. С. 136-144.
2. Грідін О.В. Стан та найближчі перспективи розвитку зерно продуктового під комплексу Харківського регіону. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Харків: ХНТУСГ. 2008. Вип. 70. С. 64-69.
3. Дем'яненко С.І. До питання про стратегію розвитку аграрного сектору економіки України. Економіка АПК. 2014. № 1. С.19.
4. Кваша С.М. Економічне обґрунтування програми виробництва зерна пшениці в Україні. Економіка АПК. 2013. № 3. С. 16-24.
5. Кириченко В.В., Тимчук В.М. Ринкові моделі реалізації селекційних інновацій. Вісник аграрної науки. 2008. №8. С. 62-64.
6. Кот О.В. Теоретичні аспекти інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та його організаційно-економічне забезпечення. Проблеми науки. 2008. №9. С. 30-37.
5. Колодійчук В.А. Галузеве позиціонування зернопродуктового підкомплексу АПК України. Економічний часопис-XXI. 2014. № 9-10(1). С. 45-48.
7. Мельник Л.Л. Зерновий комплекс України в аспекті експортних можливостей та державного регулювання. Агросвіт. 2013. № 4. С. 13-19.
8. Погріщук Б.В. Державне регулювання і підтримка зернопродуктового підкомплексу України: ринкові аспекти. Економіка та держава. 2009. № 9. С. 4-7.
9. Погріщук Б.В. Інноваційна модель розвитку зерно продуктового під комплексу України. Агросвіт. 2009. № 16. С. 11-15.
10. Погріщук Б.В. Організаційно-економічні умови функціонування зерно продуктового під комплексу України: аспекти оптимізації. Агросвіт. 2010. № 4. С. 13-17.

References.

1. Hridin, O.V. (2015), "Importance of grain of food subcomplex in observance of food security of Ukraine Bulletin of Kharkiv National Technical University of Agriculture", *Ekonomichni nauky*, Vol. 161, pp. 136-144.
2. Hridin, O.V. (2008), "Status and immediate prospects of food grain development under the complex of the Kharkiv region", Bulletin of Kharkiv National Technical University of Agriculture: *Ekonomichni nauky*, Vol. 70, pp. 64-69.
3. Dem'ianenko, S.I. (2014), "On the question of the development strategy of the agricultural sector of Ukraine's economy", *Ekonomika APK*, Vol.1, pp.19
4. Kvasha, S.M. (2013), "Economic substantiation of the wheat grain production program in Ukraine ", *Ekonomika APK*, Vol 3. pp. 16-24.
5. Kyrychenko, V.V., and Tymchuk, V.M. (2008), "Market models implementation of breeding innovations", *Visnyk ahrarnoi nauky*, Vol.8, pp. 62-64.

6. Kot, O.V. . (2008), "Theoretical aspects of innovative development of the agricultural sector of the economy and its organizational and economic support", *Problemy nauky*, Vol.9, pp. 30-37.
7. Mel'nyk, L.L. (2013), "Grain complex of Ukraine in terms of export opportunities and state regulation ", *Ahrosvit* , Vol. 4, pp, 13-19.
8. Pohrischuk, B.V. (2009), "State regulation and support of the grain subcomplex of Ukraine: market aspects ", *Ekonomika ta derzhava*, Vol 9, pp, 4-7.
9. Pohrischuk, B.V. (2009), "Innovative model of food grain development under the complex of Ukraine ", *Ahrosvit*, Vol.16, pp. 11-15
10. Pohrischuk, B.V. (2010), "Organizational and economic conditions of functioning of grain food under the complex of Ukraine: aspects of optimization", *Agrosvit*, Vol.4, pp. 13-17.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2021 р.